

1.3 Doprovodná zjištění z modulu TALIS-PISA link

Zjištění prezentovaná v této kapitole zaměřené na školní klima je možné sekundárně doplnit analýzou dat z databáze TALIS-PISA link, která umožňuje propojit odpovědi učitelů, ředitelů a žáků. Výhodou analýzy učitelského souboru z databáze TALIS-PISA link navíc je, že jsou v něm z důvodu zajištění reprezentativity výběru na učitele patnáctiletých žáků zapojených do šetření PISA zahrnuti učitelé z více druhů škol, tedy kromě základních škol a víceletých gymnázií také učitelé čtyřletých gymnázií, středních odborných škol s maturitou a středních odborných učilišť bez maturity, což nám umožní porovnat situaci rovněž mezi nimi.

Data získaná od žáků v rámci šetření PISA je v tomto případě možné využít k rozšíření informací o prostředí škol, v nichž učitelé působí, skrze jejich zprůměrování na úroveň školy a propojení k jednotlivým učitelům. Nabízí se nám tak možnost sledovat, nakolik deklarované odpovědi žáků na úrovni školy souvisejí s deklarovanými odpověďmi učitelů. Můžeme tedy ověřit, jak se s jednotlivými druhy stresu, vysvětlovanými v předchozí části textu, pojí například negativní pocity žáků ve škole ve smyslu šikany, pohled žáků ve škole na míru vedení výuky učitelem či přidavné průměrné skóre žáků ze čtení.

Vystavení šikaně (BEINGBULLIED)

“Ostatní žáci mě záměrně nezapojovali do různých záležitostí.”

“Ostatní žáci se mi posmívali.”

“Ostatní žáci mi vyhrožovali.”

Index sledující, do jaké míry se žák cítí být obětí šikany ze strany svých spolužáků, ať už slovní či přímo fyzické. Šetření PISA 2018 se dotazovalo žáků, jak často během posledních 12 měsíců měli zkušenost s několika situacemi ve škole nebo na sociálních sítích. Index obětí šikany je konstruován ze tří takových otázek.

Čím vyšší je hodnota indexu, tím více žák pociťuje míru vystavení těmto situacím.

Vedení výuky učitelem (DIRINS)

“Učitel stanoví jasné cíle výuky.”

“Učitel se nás ptá, zda jsme porozuměli probírané látce.”

“Na začátku hodiny nám učitel stručně připomene látku z minulé hodiny.”

“Učitel nám říká, co se musíme naučit.”

Index sledující, do jaké míry, z pohledu žáka, učitel využívá některé metody vedení výuky. Index je konstruován z několika otázek.

Vyšší hodnoty indexu značí častější využívání sledovaných dílčích metod pro vedení výuky ze strany učitele.

Z výsledků modelů je patrné, že se stres učitelů zřejmě může pojít se stresem, který pociťuje ředitel. S růstem deklarované míry stresu z pracovní zátěže ředitele ve škole narůstá jak učitelem uváděná míra stresu z pracovní zátěže, tak míra jeho obecného stresu. Hodnota koeficientu u stresu z chování žáků je kladná rovněž u proměnné zachycující negativní pocity žáků ve škole ve smyslu jejich potýkání se s šikanou, nicméně konfidenční interval v tomto případě protíná nulu. To ovšem neplatí pro další proměnnou získanou zprůměrováním odpovědí žáků, a sice proměnnou zachycující, nakolik podle žáků učitelé ve škole vedou výuku. Vztah je v tomto případě u všech druhů stresu negativní, což znamená, že se vyšší míra přesvědčení žáků ve škole o tom, že učitel vede výuku, pojí s nižšími úrovněmi stresu učitele. Negativní hodnoty koeficientů jsou patrné rovněž u průměrného skóre žáků ve škole ze čtení v případě stresu z chování žáků a celkového stresu z profese, což jinak řečeno znamená, že učitelé ve školách, v nichž žáci dosahují lepších výsledků, mohou pociťovat nižší úroveň obou druhů stresu. Co se týče druhů škol, můžeme z výsledku modelů pozorovat kladné hodnoty koeficientů ve všech případech stresu u kategorií středních škol s maturitou a víceletých gymnázií v porovnání s referenční kategorií základních škol, obdobně je to s výjimkou stresu z chování žáků u čtyřletých gymnázií a s výjimkou celkového stresu rovněž u středních škol bez maturity. Ve všech případech jsou ovšem patrné poměrně široké konfidenční intervaly, které navíc vždy protnou nulu. Vzhledem k limitům vyplývajícím z výběru učitelů je však těžké činit o rozdílech mezi druhy škol obecnější závěry.